

ЖИВОТ В ЧУЖБИНА – ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД РАЗВИТИЕТО НА ИДЕНТИЧНОСТТА НА „ДОБРОВОЛНИ“ И „НЕДОБРОВОЛНИ“ ДЕЦА ИМИГРАНТИ

Ирина Тодорова

Технически университет- Варна, ул. „Студентска“ 1, Варна, България,

Кореспондиращ автор: todorovairina@abv.bg

LIFE ABROAD - THE CHALLENGES OF IDENTITY DEVELOPMENT OF "VOLUNTARY" AND "INVOLUNTARY" IMMIGRANT CHILDREN

Irina Todorova

Technical University of Varna, Studentska str.1, Bulgaria

**Corresponding author: e-mail – todorovairina@abv.bg*

Abstract

The development of a healthy self-image is especially provoked in the conditions of emigration and transcultural adoption. The limitations of an environment that lacks sufficient sources of cultural heritage deprives the immigrant child of sufficient means to recognize his interests. But this environment, poor in national, cultural, ethnic and religious elements of one's own origin, deprives the child living abroad unaccompanied by adults of his culture in a special way. Replacing elements of the culture of origin with those of the country of emigration jeopardizes the child's ability to develop his own identity. This research introduces the scientific research on the consequences of growing up in a non-native environment. It aims to draw the attention of social work professionals to the underestimated negative effects of depriving a child of the right to live in their own country. It warns of the dire consequences that care in another country can have if parents and adoptive parents are not prepared to meet and provide for all identity needs.

Keywords: immigrant, child, voluntary immigrant, involuntary immigrant, identity

ВЪВЕДЕНИЕ

Различни причини извеждат човека от мястото на неговото раждане, за да го отведат на друго, където продължава неговия живот. Години наред, множество изследвания посочват икономическите причини като предопределящи подобни движения, а недоволството от тяхната недостатъчност като аргументирано основание те да се случват. Разпознати като свои, много семейства или членове на семейства използват тези основания и правят избора да живеят при по-добри материални и икономически условия в чужбина.

Тази проблематика е толкова позната в нашата наука, че едва ли има нужда да повтаряме, колко голямо значение предаваме на икономическите условия на живот и колко дълго ги използваме за безапелационен аргумент да напускаме градовете в които живеем, да оставяме възрастните родители сами в домове им, да приемаме чужд език като свой.

Много дълбоки и много съществени процеси стоят зад тези на пръв поглед банално познати процеси в съвременната ни държава. Но не за тях и тези „остарели“ за съвремието ни разбирания става дума в тази статия.

Тази статия насочва вниманието към един аспект, който остава неоснователно пренебрегван в съвременната ни действителност. Развивали се в годините мотиви за емиграция, превръщат плановете в реалност и много семейства пристъпват границата на страната ни, водещи със себе си и своите деца. Изборите, които изглежда отлично прилягат на мотивираните основания на родителите, предизвикват специфични промени в живота на техните деца, а последици от тях надхвърлят позитивните ефекти на „по-добрите материални условия“. Изглежда, че „заварил“ децата в различен етап на тяхното развитие, емиграционния процес оставя отпечатък върху ключови процеси на тяхното развитие. Какъв е този отпечатък, още не сме изяснили в пълнота.

Основателно или не, този въпрос убягва на учените у нас. Множество учени от различни краища на света обаче ни подсказват, че той може да бъде много съществен, когато се опитваме да обясним проблемите в развитието, особеностите на емоциите, кризите на идентичността, зависимостите, девиациите, психичните заболявания и др. За съжаление, от психиатричните юношески клиники, полицията и отделите за закрила на детето, тръгват едни от най-значимите изследвания на драматичните ефекти от емиграцията. Малко познати, техните данни създават усещането за драматични нюанси в отдавна познати явления на преместване на хората от едно място на друго, но погледнати в дълбочина, те разкриват много важни аспекти на емиграционния процес. Тези аспекти предопределят характера на последиците от тези премествания и дават много важни препоръки на специалистите в социалната сфера. Именно затова, те стават обект на настоящата научна статия.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Различни публикации, свързани с транскултурното осиновяване на деца

показват, че среда, която не носи националните, етнически, културни белези на средата, в която е родено едно дете, не се намира в състояние да осигури онези елементи, нужни за успешното развитие на неговата идентичност. Това оказва сложни и много често силно негативни ефекти върху развитието на идентичността, които в много случаи достигат до сериозни последици върху благосъстоянието на осиновения до края на живота му.

Именно тези изследвания припомнят, че емиграцията и последващата я имиграция в друга държава не съдържа в себе си само и единствено икономически аспекти. Тя променя местоживеенето на хората, но едновременно с това изменя всички елементи на средата на тяхното развитие. Ако за възрастния човек, съществената част от развитие на идентичността е завършена и той съзнателно прави избора на промяна, подрастващият се намира в незавършен процес, който се нуждае от подходящи условия за развитие. Доминиращото разбиране, че тези условия са предимно материални и трябва да осигуряват базовите физиологични потребности не са подкрепени от научните изследвания. Напротив, те категорично доказват, че в процеса на развитие, децата се нуждаят от укрепване на Аза, връзките с другите и успешно разпознаване и развитие на идентичността. Тук материалните условия не оказват съществени влияния, но търсенето им, може да доведе до пренебрегване и подмяна на онези условия, които се оказват най-подходящи за емоционалното и социално развитие на детето.

Тези изследвания насочват към изостряне на вниманието на специалистите към обстоятелствата, които пораждаат нуждата от емиграция и обстоятелствата и начина, по който тя се осъществява.

Учените алармират, че емиграцията има добровolen характер, когато възрастните съзнателно вземат решения тя да се състои и поемат последиците от нея, но тя е полудоброволна, когато детето е

принудено да тръгне с родителите си и недоброволна, когато детето няма никакъв избор и попада в среда, непридружено от никакъв близък, както е в условията на транскултурно осиновяване.

През последните няколко години, в търсене на отговор за причините за трудната адаптация на международно осиновените деца, тревожността, депресиите, девиантното поведение и психичните заболявания, много специалисти откриха, че несъответствието на новата среда с елементите на идентичността, които деца стремглаво, но несъзнателно търсят е в основата на проблемите.

Развитието на идентичността е ключова за личностното развитие и основна задача на юношеството и ранната зрялост [1]. Успешното ѝ развитие включва създаване на съгласувано усещане за себе си във времето, мястото и ситуациите [2], което се оказва особено сложно в условия на емиграция. Имиграцията може да окаже дълбоко влияние върху развитието на идентичността и това се отнася особено за младите хора [3]. Елементи на вътрешните проявления не успяват да намерят техни еквиваленти в средата и това затруднява усещането за съгласуваност. Нещо повече – разминаването във вътрешно усещане за лично проявление и средата, може да окаже сериозен натиск върху нуждата на младия човек да прояви себе си. В подобни случаи подрастващия може да развие усещането за натиск на средата да бъде това, което тя очаква от него, за да му осигури онази позитивна оценка, от която той се нуждае. Характерната нужда от позитивна оценка от средата през юношеството засилва ефекта на акултурацията в условията на емиграция и стремежа да бъдат усвоени и възприети критериите на средата. Идентичността по между им в условия на собствената култура осигурява възможности за проявление на себе си, но в условия на различна култура, оказва сериозен натиск и изискване за интегриране на местната култура. Според Schwartz, Montgomery и Briones,

акултурацията в условия на имиграция предизвиква промени в културната идентичност и има способността да „закотви“ личната идентичност по време на прехода им към ново общество [4]. Според Deaux, децата имигранти се изправят пред предизвикателството да развият множеството идентичности, чрез комбинации от етническа и национална идентичност. Едновременно с това, те се изправят пред нуждата да проявяват гъвкавост и промяна в идентичностите във времето, чрез изборите, които правят, за да поддържат, променят и изразяват различни възможности за идентичност в различни контексти [5].

Успешното приспособяване в условията на емиграция и имиграция, често означава приемане и усвояване на елементите на местната култура. Естествено протичащите процеси на асимиляция, провокират идентичността особено на децата и юношите, които се намират в процес на развитие. Констатациите на Jose Carbajal показват, че изведени от страната по произход децата са силно приспособими към културата на страната, в която живеят и склонни да отхвърлят родната култура, както и близките, които принадлежат към нея. В действителност децата са силно привързани към своите близки, но изведени от родната си страна от биологичните си родители, се налага те да се адаптират към местните културата и нормите [6]. В условия на имиграция, децата остават лишени от възможности за самоопределение, което може да бъде травматично за тях. Налага се децата да реконструират личността си. Миналият и настоящ опит в имиграция се различават по между си, а понякога се оказва и несъвместими. До определен момент от развитие, детето изгражда представата за себе си в резултат на проявление в рамките на култура, което създава съгласувана представа за себе си, докато условията на имиграция изменят елементите на културата и нарушат до сега изгражданата съгласуваност. Пренасянето в новата държава и

култура фрагментира детската идентичност и създава вътрешно объркване и хаос [6]. Успешната адаптация означава реконструкция на себе си, чрез приеме предишните преживявания като части от себе си и влиянието на новите върху до сега изграждания Аз по съгласуван начин. Една част от децата успяват да реконструират себе си приемайки двата опита за еднакво валидни и еднакво важни, но други отхвърлят по-ранните преживявания и достигат до загуба или траур или отхвърлят настоящите и изпитват сериозни трудности в приспособяването.

Ходът на подобни процеси зависи от сложна комбинация от фактори на индивидуалното развитие и проявление на Аза, както и средата, в която детето продължава живота си. Процесът зависи и от помощта, която детето получава в условията на преход, разбирането на възрастните и осигуряване на нуждата към поддържане на съгласуваност със самото себе си. Особено значим фактор е придружаването на детето от неговите близки. Ето защо случаите на транскултурно осиновяване, в които детето преживява непридружено подобни преходи се оказват особено пагубни за него.

Емиграцията на детето в условия на транскултурно осиновяване е допълнително усложнена от ранна раздяла от биологичния родител(и). Отделянето от страната по произход е предхождано от раздяла с биологичен родител, което засилва травматичния характер на събитието като цяло. Това излагане на травми, увеличава риска от емоционални и поведенчески здравословни проблеми, както в периода на детството, когато се осъществяват промените, така и в хода на целия житейски цикъл [7].

Изследванията на Hollingsworth подчертават силното негативно влияние на транскултурното преминаване от една среда в друга върху на етническа идентичност и самочувствие на осиновените деца [8]. Wierzbicki съобщава за повишен риск от психологическа дезадапта-

ция при осиновените [9]. Docan-Morgan Docan-Morgan установява, че трансрасовите и трансетническите осиновени, принадлежащи към различна расова и/или етническа група от техните осиновители, са изложени на повишен риск от проблеми, свързани със самочувствието и развитието на етническата идентичност. Националната индийска асоциация за благосъстояние на децата (NICWA) твърди, че цветнокожите деца не могат напълно да развият културна идентичност, когато са отгледани в предимно английска домашна среда и в резултат на това се противопоставя на трансрасовите осиновявания.

Международно осиновени деца са не-обикновени мигранти, които практически мигрират сами, по решение на социалните служби без непременно да изразили съгласие с това. Осиновяването от семейства от друга етнически общност често означава различие в средата, в която детето попада, както наличие на широк спектър от различия между него и неговото семейство. Когато децата и осиновителите им се различават по физически белези и по външен вид, децата се озовават в ситуация, която Ричард Лий нарича трансрасов парадокс на осиновяване. От една страна физическите им белези ги свързват с невидимо за останалите общество, а от друга осиновяването ги свързва с мнозинство, от което обаче те се различават видимо [12]. Тези проучвания продължават редица други проучвания на емигрантите и техните деца, които подчертават, че развитието на силна културна идентичност е от ключово значение за благополучие и психологическата адаптация, както и за предпазване от развитие на психопатологични симптоми, по-специално, депресия и опит за самоубийство [13].

Тези и много други международни изследвания показват, че транскултурните преминавания на подрастващите от една среда на развитие в друга, породени от емигрантски инициативи на техните родители или предприети мерки за закри-

ла, които не са осигурили шанс на детето да отрасне в страната по произход, поставят идентичността на сериозно изпитание.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Тази статия маркира част от проблемите на развитието на децата, които по различни причини напускат страната по произход. Доброволно или недоброволно оказали се в условията на различна култура, децата опитват да интегрират развитата се идентичност с тази, която им предлага новата среда. Често процесът предизвиква сложна, а понякога и невъзможна адаптация, често процесът завършва със сложно обособена идентичност, оказваща влияние върху благосъстоянието на децата през целия живот.

Международните дискусии по този сложен въпрос насочват вниманието на специалистите към онези социални практики, които решават осиновяването на децата, етапа на емиграцията и приспособяването и адаптацията на децата в чуждата култура. Поставят под въпрос целесъобразността на емиграцията през детството и юношеството и предупреждават за последиците, които може да има върху различни аспекти на развитието.

Като страна, чиито граждани избират емиграцията в други страни, както и като „изпращаща“ държава по отношение на международно осиновените деца, сме изправени пред отговорността да познаваме последиците на тези процеси и създаваме практики, които предотвратяват тяхното бъдещо развитие.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Erikson, E. 1968. Identity Youth and Crisis. W. W. Norton & Company
- [2] Syed, M. & Kate C. McLean. 2016. Understanding identity integration: Theoretical, methodological, and applied issues. *Journal of Adolescence*, Vol. 47, 109-118
- [3] Schwartz, S. J., Meca, A., Cano, M. Á., Lorenzo-Blanco, E. I., & Unger, J. B. (2018). Identity development in immigrant youth: A multilevel contextual perspective. *European Psychologist*, 23(4), 336–349
- [4] Schwartz, S. J., Montgomery, M. & Briones, E. 2006. The Role of Identity in Acculturation among Immigrant People. *Human Development*, Vol. 49 (1), pp. 1-30
- [5] Deaux, K. 2020. Immigration and Identity Theory: What Can They Gain from Each Other?. In: Serpe, R.T., Stryker, R., Powell, B. (eds) *Identity and Symbolic Interaction*. Springer
- [6] Carbajal, J. (2020). The identity formation process of immigrant children: A case study synthesis. *Journal of Experiential Psychotherapy*, 23(3), 3-13.
- [7] Blake, A. J., Ruderman, M., Waterman, J. M., & Langley, A. K. (2021). Long-term effects of pre-adoptive risk on emotional and behavioral functioning in children adopted from foster care. *Child Abuse & Neglect*
- [8] Hollingsworth, LD. (1997). Effect of transracial/transethnic adoption on children's racial and ethnic identity and self-esteem. *Marriage & Family Review*. 25:99–130
- [9] Wierzbicki M. Psychological adjustment of adoptees: A meta-analysis. *Journal of Clinical Child Psychology*. 1993;22:447–454
- [10] Docan-Morgan S. “They don’t know what it’s like to be in my shoes”: Topic avoidance about race in transracially adoptive families. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2011;28(3):336–355
- [11] McRoy RG. (1989) An organizational dilemma: The case of transracial adoptions. *The Journal of Applied Behavioral Science*. 25:145–160
- [12] Lee R.M. (2003). The transracial adoption paradox: history, research, and counseling implications of cultural socialization. *Couns. Psychol.*, 31(6), 711–744
- [13] Phinney J.S., & Kohatsu E.L. (1997). Ethnic and racial identity development and mental health. In Schulenberg J., Maggs J., & Hurrelman K. (Eds.), *Health risks and developmental transitions during adolescence*. Cambridge: University Press.